

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Animalibus libri I-XXVI - Cod. Aug. pap. 11

Albertus <Magnus>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Liber III; Tractatus I

[urn:nbn:de:bsz:31-87034](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-87034)

q̄ ad se mutem in igne suo ad ma em
 gena spentiū facit oua p̄ter tyridut
 dicit ap̄ et e corrupta sua h̄ad q̄ ille
 qui v̄e tyridut e nouis est ap̄ut nos et
 sit ex ip̄o tyriduta et facit oua Sed ser
 pens qui gn̄at aial e wypera q̄ cad se
 pe tū v̄terq̄ eius q̄p̄mit̄ emitit̄ aialia
 duo uel v̄m̄d uel aliq̄n̄ plura Et hic id
 spens p̄mo in sup̄ioi sile m̄riās concip̄
 oua deinde calore utri ex ouo effiat̄
 aial anq̄ ex̄t̄ egr̄ediat̄ Et ideo sic ma
 tris aial e simlis ex̄t̄at̄ m̄riās a
 mmalis maxim̄ qd̄ p̄us relecti appellat̄
 in longitudine et stricta sup̄ioi et in f̄id̄
 vi amplitudine Matris aial spentiū e
 longa s̄d̄m̄ dispoit̄m̄ corp̄is spentiū et
 matris quidem spentiū incipit̄ ex p̄te
 inf̄ioi et p̄cedit̄ sup̄ius mot̄iq̄ p̄te
 sp̄ie dor̄i serpentis Et v̄traq̄ p̄t̄
 m̄riās e simlis t̄uda v̄ie s̄ue canali
 q̄ p̄cedit̄ ad p̄tem dyastagmat̄ et in
 ca sunt oua p̄ata s̄d̄m̄ arice v̄traq̄
 p̄te et t̄id̄ spens ouat̄ nō ouat̄ am̄d̄
 simul q̄t̄e Matris uero spentiū ouat̄
 simul m̄riās et ex̄t̄is e supra vent̄e
 Sicut m̄riās p̄st̄id̄ Gn̄ant̄id̄ aut̄ aialia
 e p̄pe spondilia et pars aq̄ p̄mus est
 ex̄t̄is oūi q̄ e locus on̄is e sup̄ m̄tes
 t̄id̄ In ex̄t̄at̄e aut̄ m̄riās e et d̄n̄p̄
 tas alia q̄m̄ aialia h̄n̄ca r̄onia et ca
 ren̄cia d̄n̄tib̄ sup̄ioib̄ an̄tib̄ h̄n̄t̄
 i m̄riātib̄ venas multas ap̄nt̄es et
 t̄m̄est̄entes q̄n̄ s̄unt̄ m̄p̄gn̄ata Et
 simlis quedā aialia h̄n̄ca d̄n̄tes in v̄
 traq̄ mandibula sicut mus et vesperilio
 et sibi similia alia v̄es alia habent̄
 d̄n̄tes v̄traq̄ mandibula et gn̄ant̄ia
 alia alia sibi similia et h̄n̄ca pedes h̄n̄t̄
 leuce m̄riās et addit̄m̄eta q̄ s̄unt̄ i as
 sunt̄ depend̄cia ab ip̄a m̄riās sicut p̄
 eius et non p̄ p̄tes fact̄is v̄ene uel
 ram̄is eius q̄ v̄enit̄ ad m̄riās sicut
 d̄yom̄ in anat̄omia Scias aut̄ q̄ om̄e
 aial p̄m̄gue m̄o h̄t̄ aliud ap̄t̄ frigid̄
 adip̄is sui de h̄is aut̄ in suis ex̄p̄m̄
 Incipit̄ lib̄ t̄ius aialū qui totus est
 De origine s̄it̄ m̄broz̄ q̄ s̄t̄ in aialib̄

Tractatus primus Et e de anatomia
 Venar̄ et sanguis et origine istoz̄
 duoz̄ Et de origine nervoz̄ Capitulum
 pr̄m̄ū que Intencio libri et de op̄m̄ib̄
 antiquoz̄ de origine venar̄ et sang
 uinis aialū

N Et quā d̄yom̄ est di
 sp̄oio m̄broz̄ aialū
 que non sunt̄ sibi pl̄id̄
 in specie v̄na aut̄ gn̄e
 v̄no sicut em̄ d̄yom̄ge
 dispoio corp̄ tam̄ m̄p̄tib̄ m̄tib̄ od̄
 tis q̄ m̄p̄tib̄ ex̄t̄is m̄m̄ifest̄ m̄eb̄
 uero s̄it̄ que homo gem̄a d̄m̄ inuenit̄
 in aialis cuq̄q̄ p̄tib̄ Et v̄niūsalior qui
 dem pars inuenta in om̄ib̄ aut̄ pl̄ib̄
 e sanguis aut̄ id̄ qd̄ e loco sanguis Et
 q̄ v̄na e via sanguis Ideo p̄q̄ sanḡ
 v̄t̄ior pars e v̄na et p̄cip̄ie m̄bro
 m̄quo e s̄t̄ in sua origine Et p̄q̄ istas
 p̄tes gn̄alis pars et rem̄ior a sub̄
 e sanguis subtilis aquos qui nō d̄id̄ adhuc
 suffic̄nt̄ e colorat̄ et p̄fect̄ s̄d̄m̄
 q̄p̄ment̄id̄ diḡom̄s post̄ illas aut̄ p̄
 est caro uel id̄ quod e loco carnis que
 gn̄ant̄ ex̄ sanguis aut̄ ex̄ eo q̄ e loco san
 guinis quod e const̄e carni et p̄p̄ort̄n̄at̄
 ei in h̄n̄tib̄ sanguem Et p̄q̄ illud est
 os uel sibi q̄p̄te in nō h̄n̄tib̄ os sed aliq̄
 oss̄ p̄p̄ort̄n̄at̄ sicut e s̄p̄ia m̄p̄tib̄ et
 sp̄en̄tib̄ et cartilago m̄tib̄ quibusd̄
 nec os nec s̄p̄ia h̄n̄tib̄ sicut e p̄p̄is
 h̄is vocat̄is qui nullū h̄t̄ os aut̄ s̄p̄
 nam̄ m̄p̄ incip̄te et hic p̄p̄t̄ hab̄ndat̄
 in d̄n̄tib̄ et e magnus h̄n̄t̄ r̄ost̄id̄ ma
 gnū sicut strucio Et p̄q̄ h̄ m̄broz̄ aialib̄
 inuenit̄ q̄ gn̄al̄ m̄bra s̄it̄ et tela aut̄
 em̄ totū involuit̄ corp̄ ex̄t̄is Tela aut̄
 s̄ue p̄m̄t̄icula multa involuit̄ m̄b̄ m̄t̄
 ra Ad aut̄ s̄it̄ m̄bra sunt̄ nervus ang
 uis et pili et s̄it̄ adhuc aut̄ s̄ep̄ et
 quib̄ et sup̄fluit̄as p̄t̄ois h̄ em̄ h̄z̄
 nō s̄t̄ pars e tam̄ aliq̄ aialis Ad h̄is
 aut̄ s̄it̄ humores qui sunt̄ purḡm̄ta
 sanguis sicut flegma purū s̄d̄m̄ am̄s su
 varietatem in v̄traq̄ colera rubca v̄d̄et̄

que colera absolute vacat et nigra colera
que vocat melancholia Quia aut in hoc lib
tertio disponit de corrigibus membrorum sicut
quod sunt aiali et quod nos ponit quod sanguis et
vena sunt principia recaroris omni membrorum
quod creantur ex corde Ideo prius videtur esse lo
quendum de origine ipsorum duorum sanguis an
delict et vene Tunc enim melius eadem scie
mus ea quod originantur ex ipso hanc autem
similitudinem indagato apparet subire
quod antiqui naturales inopere et insipientes
fallacia serentes perna tractauerunt de
origibus ipsorum Cum autem ignorantie error
fuit difficultas speculatores principia in ana
tomia membrorum nam enim est extensio mag
naris venarum non satis clare manifestat in
corpibus mortuorum aialium quod antea anatomo
matici diuidebant et ideo multo magis
errauerunt in prius quod trahunt enim venae
congelato mortuo corpore subito et si occi
duntur aialia exiit sanguis ab eis et in
frigidantur et ideo quod trahunt et occidit
Ad hoc autem in quibusdam membris corporis autem
non est sanguis aut modicus est sanguis
Et vene quod in illis sunt non timent sed
latent precipue in mortuis corpibus nisi
forte in corde et ibi manet modicus In
corpibus autem viuorum non potest in spira
satis diligenter origines venarum quod
maior pars venarum est tecta minus ad
quas non potest visus Antea autem philosophi
studentes anatomiam corporum aialium non
apperuerunt originem et principia quod
magnarum venarum pulmonum et quod quod
in corpibus mortuorum Et tunc dixerunt
ramificatores venarum aduabz magnas ve
nas non curantes de origine earum Alii autem
quidam antiquorum dixerunt detrahentes
principia venarum secundum hoc quod extensus potant
per se in corpibus inactatis in quibus vene ma
gis extenduntur Macro enim conuolus dis
tendebant et sic apperuerunt extensionem
venarum Corpora autem membrorum in aqua
rapidam contra ictum fluis extenduntur
ut quod impetu aque loca est caro mollis
et corpus sit materiam vnda pateret
venarum et nervorum extensio Nec alia
arte vbi sunt inquirenda origine venarum

et nervorum Et hoc non sufficit eo quod ve
ne mittant et exeat plura membra et per
ex hoc recedi quod oiantur ex ipso sed nos
apparet quod quod tunc ad sensum et solue ob
iecta Tunc enim vix stricis omni potant sicut
origines quod sunt in corpibus aialium detrahant
aut quod de hoc dicta sunt ab antiquis
ut bndicta discernamus ageris modo se hinc
bus antiquissimis igitur per se apparet que
arabes per se cabrenensem vocant
auicenna autem vocat ad costam ipsam quod
talem inlesum hinc esse putant narrat
orid recaroris venarum secundum hunc modum di
cens Creatio venarum secundum quod dicto exeat
ab orbitis oculorum et supraliorum et procedit
ad partes colli et descendit ad dorsum et
reflectitur minus ad partem pulmonis et re
flectit eam adorsum et sub mammillis et de
inde serant se eo quod una procedit ad dextram
in sinistra et alia a sinistra ad dextram
et transiit per epa in epate se serantur
et tunc pars una quod transiit per epa quod
redit ad rene dextram et testiculid dex
tram et pars ea quod venit a sinistro late
transiens per splenem venit ad rene et
testiculid sinistram et exinde diuidit et
diuidit tam corporum et tunc et aliorum
omni membrorum Sima igitur huius hanc est ve
nas hinc orid accerbitur antea et exim
ramificat in totum corpus superius et in finem
et adorsum et a sinistro et ante et re
et extensus et in tunc duo autem esse principia
earum propter duas cameras cellule antea
partis cerebri quas in primo huius scilicet libro
determinauimus Et ille hamo non distinxit
inter venas et artias et nervos sed
pro eadem habuit tam hinc dyanoz autem libro
uenit que nos dyagene vocamus Et
auicenna dybaquilid vocat dicit narrat
origines venarum secundum hunc modum di
cens quod vene magne quod sunt in corpore hinc
extenduntur ex parte quod est ventus et procedit
in spina pondilid dorsum Et adorsum quod
una eam procedit ad dextram et altera
ad sinistram deinde reflectitur superius ad
partem capitis quod est caput et peruenit in
vna sic ascensionis ad duas gravitates

furcularis q̄ sunt inter spatula utramq̄
 Et ossa quibus colligat pectus et ibi diui-
 dunt in multas partes et p̄gunt per to-
 tum corpus Et ramus quidem qui ex eis
 est in dextera p̄cedit in sinistro p̄cedit
 dextera et c̄quiso ramus qui ex eis est
 dextera p̄cedit in sinistro Ad huc aut̄ ex
 ipsa ramificatione duas dicitur venas ex-
 ire due bene magne apte spondilud dai-
 si et vadit ad p̄tem cordis alie aut̄
 due exiret at̄ adorsu sup̄iori loco qua-
 dr̄ et p̄cedit ad p̄tem pectus et de-
 inde per sua sellia p̄cedit ad p̄tes ma-
 mud donec p̄tingat ad palmas quas
 una dicitur splenis et alia epatis Et ut̄q̄
 quidem hanc in duo diuidit et una p̄cedit
 ad pollicem alia uo ad radicem palme
 in tacta et ibi ambe due p̄gunt in multas
 partes et sparsa illa fit per residuū ma-
 mud et digitos Ad huc aut̄ ap̄mis ve-
 nis de quibus diximus quatuor una apte
 dextera egredies p̄cedit ad ep̄m alia aut̄
 q̄ oritur a sinistra p̄cedit in splene et ad
 renes vlt̄ius descendit Venae uo exire-
 se et p̄cedentes ad corpora et circa ram-
 ficant ad radicibus cope siue int̄uris
 copari quod idem e et transent per
 totam copam Et maior ramus ex eis
 p̄cedit ad postius cope et ibi in tumef-
 tens apper grossa alia aut̄ similit̄ p̄ce-
 dit ad postius cope q̄ e minor q̄ p̄dicta
 deinde ambo extēdit et p̄cedit ad p̄tes
 crurū et p̄cedit ad similitudine venarū
 q̄ p̄cedit ad p̄tes in manū et palmas
 et radices digitorū Ad huc aut̄ p̄dm huc
 p̄h̄m multe alie vene exiret a venis
 magnis quas p̄us diximus et p̄cedit
 ad regionem venarū et laterū q̄ sunt
 valde subales quasi ingratitate capil-
 larū ille uo q̄ p̄cedit ab ip̄is sup̄ius ad
 caput extēdit ex p̄te domestica caput
 apper in collo magne et ille sup̄ due
 q̄ in p̄cessu suo ad caput ramificant in ml-
 tis que p̄gunt in capite et quedam ex p̄-
 dit a sinistro ad dextera et q̄da ex ip̄o et
 p̄uentis cap̄ e p̄e aut̄ ad huc aut̄
 collo c̄vna vena q̄ diuidit in duos tra-

mos et p̄cedit aus utraq̄ pars ad p̄m
 qui vene magne h̄ tamē e minor ca et
 adhanc plurime p̄uenit q̄ acapite des-
 cendit et resoluta p̄cedit ad domestica
 colli Et ibi submergit̄ p̄fundate maḡ
 et postea emergentes retro p̄cedit ad
 mēbra q̄ vocantur gracice spatularū hoc
 e ubi ad uicū braciū recipit̄ in p̄on-
 dibus spatularū et inde p̄cedit paulatim
 ad manus in infiori parte foalud p̄e ve-
 nam q̄ vocat epatica siue vena epatis q̄
 subius iacent in assid̄ braciū et p̄cedit
 c̄a p̄e vena splenis q̄ splenetica vocat̄
 sed magnitudine vena h̄ e minor diget̄ dua-
 bus Signū huius dicit̄ e q̄ adtingit̄ hor-
 dolor in parte illa in t̄m̄t̄ Venē h̄t̄
 sup̄ marautu stomachi siue ventis p̄e
 vena epatis et splenis extēdit sup̄
 et p̄cedit per astellas et braciū ad p̄tes
 manus Quodā c̄a corp̄ non tantū
 ascendit sed p̄tense p̄cedit ad p̄tes
 medulle q̄ e spondilud per spondiles de-
 scendens p̄uenit ad partes renū et de-
 inde descendit in corp̄ibus vno ad tes-
 tidos In corp̄ibus aut̄ mulierū ad m̄-
 res Ad huc aut̄ dicit̄ dyogenes q̄ vene
 p̄me aquibz omes iste ramificant̄ exē-
 tes a stomacho et ventre ap̄mis oribz
 siue sunt ample deinde gradualit̄ p̄ di-
 lutionem donec mutant̄ p̄ collectioz ra-
 marū in vno ad quātitate p̄m̄ reseruate
 et reflectit̄ ad dextera in sinistro et c̄quiso
 et ille vocant̄ vene semis ap̄t̄ cū or-
 co q̄ portant̄ seme ad vasa semina san-
 guis aut̄ spissus et grossus aquo eliquat̄
 subtilius in semis subam in bibit̄ acur̄ne
 et p̄gunt̄ ab ea ab orificijs venarū in locis
 mēbrarū diuersis Ille uo qui remanet̄
 vems in locis vasarū in semis narra-
 e subtilius mixtus ad spuma graali p̄pter
 milia spūm q̄ e in eo Iste e fino dyogenis
 et discipuli eius q̄ sit maḡ corrupte arabes
 vocant̄ que geropiam vocant̄ grecorū
 antiqui Sic em tradiderunt de origine
 venarū Et e sima intentio corp̄ q̄ ve

na oriuntur a stomacho ex duobus ramis
venarum quae ex utroque latere stomachi egre-
duntur. Alia autem adhuc est antiquior sententia
de venarum origine quod invenit quidam qui
blomoz quidam ab arabibus ab autemna autem
dicitur amelionis. Est autem ut quidam opi-
nantur hic qui mellissus vocari consuevit
alii hinc autem quendam mediam circumferentiam
fuisse arbitrantur. Quicquid autem fuit non ma-
gnamvis est quod nobis dedito posuit quod
deditente est questio dicitur ergo ista quod
omnes venae ramificantur in corpore per
membra diversimodis ex quatuor partibus
venarum quae sunt venae magne et sunt par-
tium quidem ex utroque apostoli capite procedunt
ad colli partem et per transit partem cor-
poris magna sunt spondilios usque ad os anchi-
et deinde perveniunt ad crura et ad calcanei
partem domesticam deinde reflectunt ad
plures eisdem calcanei et mittunt in
plantam pedis et ibi ramificantur. Et de par-
te una quidem vena descendit in una
parte dextra videlicet et altera in sinistra
huius autem signum est dicitur quod medici contra
dolorem dorsi precipue fieri in mittunt
apostoli parte genuum et in plures parte
calcanei quod non unaret nisi vena per
dita lata descendit par autem secundum ex utroque
et aliter capite sub ossibus petrosi
et transit per articulos et deinde pre-
cedens ad colli et huius signum est quia hoc
par venarum vocatur vena decollationis.
Deinde veniens per spondilia et dorsum
pertingit ad testiculos et deinde reflectens
ad cruras transit per genua et crura et
pertingit ad domesticam calcanei et exinde
ramificantur in pedibus casta et digiti huius
autem iterum signum dicitur est quod medici precipue
minui in hac vena contra dolorem dorsi
et testiculorum par autem tertia ut dicitur
ista procedit a miga quae est in spondilibus
colli et venit ad gyrationes spatularum
ubi ad utraque spatulis quingit et deinde
reflectens ad manibus petrosi et venit ad
pulmonem. Et una vena illius quae ad ma-
nibus a gyratione spatularum procedit per tendit
ad dextro in sinistram et transit sub mamilla

pervenit ad splene et vena sinistra alia
autem vena culla paribus quae procedunt a sinistram
in dextro transiens per mamillas etiam per
venit ad pulmonem et vadit ad epax et
tunc ramificantur ab ea duo rami qui procedunt
a manu paribus quae dicitur oritur quidem ab antia
capite per orbitas oculi perveniens ad
in finis colli et pertingit ad profunditate fur-
cularum quae sunt inter duo spondilia et li-
ganteria petrosi deinde extensa per adu-
ria et cubitos super facia transit per bra-
a ad radices quae sunt casta palmarum et
deinde reflectens per brachia ad subastellaria
et ad lata ex parte superiorum laterum intransit
manibus donec quidam vena illius paribus
pervenit ad splenem dextera autem ad epax
et abinde ambe extensa supra ventrem
aqua fit tractus alimenter perveniens ambe
ad locum generationis semen libas illis in sinistram
Iste est ergo summo antiquior in narratōe
ortus et diversio venarum fuerit etiam
quidem alii naturales qui de ortu et diversio-
ne venarum suspicant sed non subtiliter et
ad ratione autem experimento et ideo non sunt
digna veritate ea quae dixerunt fere autem
antiqui isti opinantur quod principium venarum
sit ex parte capitis et cerebri ideo illa quae
putabant hoc esse principium venarum in
quo plures et nobiliores et celestibus
magis similes sunt autem virtutes hoc autem
est cerebrum in quo sunt vires animales et
intellectuales et ymaginative et sen-
sibiles et recordative et motive. In ma-
re autem sit mabid potior quae naturae in his
quae vivunt vita manifesta operari per vasa
tibi deferre virtutes animales et eisdem suis
effectibus effluere tibi invenit quae dicitur et
vasa sunt nutritiva hoc autem non est nunc quod
non influunt autem virtutes tibi per operari in
cerebro sed potius illud quae est cordis partem
in septibus declarabimus. Media autem autem
inductas opinionem a stomacho dicitur oriri
venas ex quae ventris sive stomachi et in
testina in quibus completur nutritiva sunt per
fons primus nutritivus huiusmodi propter quod
venas ab ipso ventre oriri dixerunt quae
sunt canales huiusmodi nutritivus sicut
divant rivi a fonte huiusmodi igitur has et

tales sue optimis indiget. rōes nō
 recte lūd invenerūt istas venas pñc
 co q̄vena nō sit via nutriti m̄p separ
 astra abicienda p̄pter quod fons micme
 talis hūdi deputat nō ē venter sed cor
 sicut in suis ostendens et par et id ab
 illis dūant vene et nō aventre. Causa
 aut̄ erroris ē difficultas consid̄acōis
 venarū s̄dm suas s̄tas et difficultates
 sideranda ramificacōes earū s̄dm suas di
 lusiones et difficultas videndi. p̄cessus earū
 s̄dm suas extēnsiones ad mēbra corpis
 nec ē possibile ista perfecte cognoscere
 in aīali macerato moratū sicut in ante
 hūis dīvīnā

**Capitulum in quo ē explanatio opinio
 aristolis de corā venarū**

De aut̄ perfectā de hīs m
 tendentes tradē doct̄inā p̄
 ponens de hoc sententiā
 ar̄p̄ nō explanacōe manife
 sta. Et s̄dm obiciens hoc quod dicit Ga
 lieno et q̄ inducens de hīs autem soloz
 q̄ aut̄ obiciens om̄ia q̄ cont̄ autem ad
 obiat auerroyz et ponens solūz sua
 Qnto aut̄ et volumo ex hīs om̄ibz obia
 cimus op̄ionē nr̄az et p̄babimz cā rōe
 et exp̄meto circa quod nō fallit dicit G
 ar̄p̄ qui p̄terypatheticoz m̄gr̄ et p̄ncipz
 ext̄it et qui voluit s̄tre orad̄ et dūi
 sione et extēnsione venarū p̄videbit in
 h̄p̄deracōe corpis aīalid maceratoz s̄dm
 nr̄am consid̄acōz. Sciamz em̄ q̄ in p̄ctōe
 sūt due vene pulsantes postē m̄t̄ in
 pectore ex p̄te p̄ndilud pectōis quaz
 una ē minor quā altera maior aut̄ hanc
 p̄redit ad ant̄iū corpis minor aut̄ ad m̄f̄
 deinde maior declinat ad dextrā et minor
 ad sinistram et hęc ē vena quā quiddā anti
 quoz grecorū vocant ar̄t̄ij eo q̄ in sp̄ce
 vūt p̄tem nervosam q̄ ē m̄t̄ica dura m
 t̄iori eius manachōma corpōz m̄t̄ior
 harū aut̄ duaz venarū pulsantū absq̄
 om̄i dubio s̄dm om̄es ph̄s ē cor p̄ncipud
 visus em̄ hoc testificat̄ ita q̄ ē m̄t̄ica
 bile. Ille aut̄ vene ramificacōe et extēse
 p̄cedunt ad totū corpū. Cor aut̄ ē quasi

quedam p̄ p̄tū hanc venarū sicut p̄n
 ē pars eius quod ex̄it ab ip̄o s̄t̄m̄at̄
 cū eodem. Est aut̄ pars et p̄ncipud non
 quidem p̄ s̄t̄m̄ carnēd q̄ ē m̄p̄ sed
 p̄ s̄t̄m̄ p̄tū et telas q̄ s̄m̄t m̄basi eius hęc
 em̄ s̄m̄t due plide. Sigm̄d aut̄ q̄ cor sit
 pars et p̄ncipud earū ē quod maior quā
 vena in p̄mo ortū suo est p̄t̄a s̄p̄ cordis
 s̄bām in s̄t̄m̄. Minor aut̄ p̄t̄a ē in
 ortū suo s̄b ip̄o m̄basi eius ita q̄ cor ē
 quasi m̄ter eas ministrans v̄t̄iq̄ et q̄t̄az
 et v̄t̄utem et equaliter respiciens eas
 om̄e em̄ cor habet ventriculos quos late
 ant in p̄t̄is cordibus p̄v̄oz aīalid p̄p̄ue
 aut̄ ē in corde v̄t̄m̄t̄iq̄ maior q̄ ē dex
 ter. In mediocribus vero corpibus man
 festat̄ ad maiori etiam mediū et ext̄m̄
 p̄v̄oz sinist̄r. In magnis aut̄ corpibus ma
 gnaz cordū euidenter appent om̄es t̄
 ventriculi et pars acuta cordis p̄m̄ens
 acorde v̄t̄s̄us antiq̄ corpis et p̄ctōis p̄
 dīvīnā in ant̄h̄t̄ ē v̄t̄m̄t̄iq̄ quide
 maior ē sup̄ior et dexter et minor est
 s̄p̄s et sinist̄r et mediū ē m̄ter duos.
 Et mediū et sinist̄r minores s̄ v̄t̄m̄t̄iq̄
 maiore. In aut̄ ventriculi perforant̄
 v̄t̄s̄us p̄ pulmone s̄d v̄t̄e s̄aram̄id s̄p̄v̄oz
 latent p̄pter v̄t̄az p̄t̄it̄e p̄ter q̄ in v̄no
 vena aut̄ maior radic̄iq̄ quid p̄redit a
 maiore p̄te sup̄ior cordis dextra et s̄p̄t̄
 p̄ mediū fundū colli et ille ventriculus
 ē q̄t̄m̄s q̄ vena eo q̄ idem ventriculus
 p̄ modū q̄ dīvīnā ē pars p̄t̄ radicalū
 eiusd̄ vene maioris et m̄p̄ s̄mp̄ ē s̄anḡs
 ar̄t̄ij aut̄ q̄ ē vena minor orit̄ aven
 triculo medio et nō adeo p̄ncipat̄ cā q̄ s̄
 de substantia cordis sicut vena de qua
 iam dīvīnā. Et eius m̄t̄q̄ concavū ē m̄l
 to s̄t̄m̄ q̄ aliū et creat̄ quid maioris
 ē ex duabz s̄b̄is quaz una ext̄ior ē
 tela et vocamz cā m̄p̄mo libro t̄ūcā
 ext̄iorē. Et aliā ē corū durū quid vo
 camz t̄ūcā m̄t̄iorē. Aliū aut̄ vene
 concavū ē s̄t̄m̄ et creat̄ ex duaz s̄t̄
 ar̄ s̄ sit nervū solidū valde. Et ad ex
 tendit̄ et elongat̄ ad p̄tem caput̄ et

et ad membra que sunt angustia ramifica
adhuc aut ex vena maiori exiit quedam pars
in primis uersus pulmone et ibidem ramifica
ta gurgit in quibusdam partibus minoribus que
ortus vocat que reflexe ad pulmones uent
adhuc aut ex eadem exiit duo rami venarum
alij quaru una uadit in pulmones et alia
ad spondilia et uenit supra ad vltima ar
millam siue spondilem de armillis que sunt in
collo uena aut per dyomia a corde extendi
ad pulmonem prius que ad pulmonem deueniat
diuidit in duo co que ad pulmo in duo di
uisus est et deinde in sub pulmonis u
traque illarum partem diuidit in multa et
collecta partes ille simul perungit ad can
nam que trachea vocatur que duo uersus
rami hanc partem secundum duas suas par
tes et pars maior uene ramificata ue
nit ad ramum maiorem et alij pars
minor uenit ad minorem. Extrema uero
diuisio eius non manifestat propter pu
tatem totus aut pulmo plenus apparet
sanguine immixtato ab his uenis. Vna aut
uene maioris est supra uenam maiorem que
ortus vocat in uis que procedit ex am
bulans ad ramum uocalem pulmonis alia
uena que procedit ad spondilia et ad armil
lam colli sicut dyomia extendit per dor
sum et transit ad armillas spondilium per
deorsum et huius rememoratorum fecit o
mnes partes in uero suo uersus que
dicit illi qui percipit sicut in pulmo trano
abscedit illa uena tota que transit per dor
sum et uenit ad collum hic igitur omni
simo testificat que talis est transitus istius
uene in deorsum aut suo exiit ex ipso
partes multe venarum que perungit ad
libet costarum spondilium et ad uenit ad
vltima spondile que est supra os uenit
diuidit in duo hec est igitur diuisio maioris
uene secundum quod modo narraui. Vena aut
que est super hunc ramum uene maioris que
similiter exiit a corde diuidit in multas per
quaru quedam quide procedit ad conuua sin
cularum humerorum ad duo latera et per
ex parte sub astellariu procedit ad duo spa

lia brachiorum in corpore hominis et ibi pul
sant ad tactum. In corpore autem quadrupede
bui extendit ad in filio caru ad anteriorum
primarum antequam alie diuident ad subastel
laria diuidit ab ea uene ascendentes
per collum que uocantur uene decollationis. Ea
autem que spargit a uene que sunt rami ue
ne maioris in parte colli extendit et per
tendit ad ramum pulmonis in collo. Et si
que illas manibus percipit accidit
strangulatio donec cadat que motus in
sensu et claudit oculos et hoc est signum
que extenso hanc uenarum sit sicut dyomia
et extendit inter eas rama donec as
cendit in partem perueniendo ad partem aur
icularum capitis ad collum ubi gurgit in
tempore os mandibule in facie cum osse
capitis ab illo enim loco ramificant in quatuor
partes quaru una flectit ad in facie ad
partem colli et spatule et gurgit uene
que fundebat a uena maiori in flexione cu
biti que est flexio scapule et ad brachium una
pars ipsius et alia uenit ad manus et
digitos diuisa et ibi finitur. Alia autem
uena deditur quatuor que extendit apert
auricularum uadit ad cerebrum et ibi in
multas uenas subtiles diuidit que spar
gunt in tela et mente cerebrum. Cerebrum
non caret omnino sanguine secundum suam partem
in omni auali et ideo non est in sub sua a
lia uena pura uel magna sed nutritum
sugit ab extremitatibus venarum tele que
tridat ipsum et distinguit et in sua parte
facit illud albidum sicut quodlibet membrum he
nutrimentum quide in partem sibi colorem
sicut in artibus determinat et alie uero
uene que ramificant ab ista parte aurium
diuidit in multas et quedam earum con
tinent caput et ex parte in telas eius et que
diu peruenit ad organa sensuum et adden
tes per uenas filares subtiles ualde subt
aut ramificant uene a uena minori que
ortus vocat et ille consequit per uene
maioris sed uie earum sunt strictiores uis
venarum ramificatarum a uena maiori hec
igitur est dispositio omnium que sunt in parte illa
corpore que est supra cor parte autem uene

maioris que e sub corde transit p dya
 fragma et elevat eam in aliquibus locis
 revolvens se supra ipam revolvit em et
 gtmuat in pluribus locis ad vena ortij
 descendendo et ille ramus descendit ab ea q
 in fura sub corde a vena igit illa que
 e maior pars descendens pcedit a corde ra
 mus vnus ad epur q e vena brevis lata
 et ampla non pulsans et ab ipa coeunt
 multe vene subtiles spargentes se i sba
 epatis et pcedens ad epur impo gibbo e
 patie diuidit indno quarid vna pcedit ad
 pitem verp ptes quibz gtmuat nutrens
 eas et ibidem fmit. Alia vero pcedit ad
 subastellae et foale dextrid p adiutorid
 et albidu et gtmuat ad vena q e mgi
 radeo humeri in extensioe sua et vocat
 epatica Signid aut huic e q duximo q
 medici papiut illas venas pminucom
 madi contra epatis dolores quosdam qui
 sub cohabundantia calidi sanguis Indeo
 vero parca eiusd rami agybbu epatis eo
 ut ab ea vena pua subtilis et ad smistp
 tendens puenit ad plene et ibi diuidit
 in multas valde subtiles capillares spar
 sas in plene ferentes mimentid sangie
 adhuc aut ab ead vena magna et ampla
 in supmo epate ramificant alie vene ptes
 quarid vna pcedit ad hurbid q e supra
 ventre et alia ad ventre p ramos fens
 nutrentid ad partes illas ab ead aut
 sic in ventre coeunt ramificant vltius ml
 te vene extendit ad intestinu meduad
 vocat reiumi et tuc amec intestino ve
 ne qvenientes qpanit in vna vena
 magna q p intestina transit ad ventrem
 q e stomachus et reflopa astendit donec
 pveniat ad portad supriorem stomachi
 et deinde iterid ramificat in multas q
 adduersa mebra ptingit ad portz aute
 fite q id quod ex maiori vena descendit
 et id quod ex parte ortij amborista per
 veniut ad ptem in q pntrens sine se
 patoe et qn pueniut ad partem spondi
 lid remd q sunt in ossibus remd extraqz
 istaz venaz descendendad diuidit indno
 et faciut figurad duoz laterz trianguli
 q mri tempis phi vocant figurad laude

grece lre et tuc ille partes q sunt ve
 ne maioris pcedit ad partem dorp magf
 q partes venaz q sunt partes ortij
 qm illa q venit a maiori vena p dmi suas
 diuisiones e applicata ad spondilia pectois
 q sut mappoe cordis applicaco aut eius e
 p venas puas dure sba coeutes q sint
 de substantia nerui h aut vena q maior
 vocat ampla e apud coitid eius a corde
 et cu elongat ab ipa stricificat et effiat
 reacoie ipius substantie q neruus et ab
 ista ead alie vene pcedit pter dictas
 et ille puenit ad medul intestinu quod e
 unid vocat pcut vene q in suis mgi
 bo epatis coeunt ab ead vena maiori et ad
 idem intestinu medul pueniut sed ape
 sunt sub tiores ipis illis q in supiori
 pte vena maiori coeunt et reacoie s
 stantiae eaz venaz vbi terminant i fi
 mbus suis plus e substantie nerui et e
 terminaco ipaz subtilis et vacua ho
 e continua ad epur aut et ad plene no p
 venit aliq venaz q diuidit ab ortij ve
 ne aut plures q diuidit a vena maiori
 puenit ad anchas et tangit ossa adhuc
 aut a vena maiori coeunt ead vene q ad
 et non ramificant quide in profundo fora
 me remi sed in sua corpis apoz a vena
 aut ortij coeunt due vne fortes vena
 re et pcedit ad vesicam et alia ab ist
 vna coit affundo forame remd vtro
 vuz q ead ad vesicam puenit sed nllid
 istaz venaz qmcat in vena aliq q a maiori
 vena sepet amplius aut a medys remd
 coeunt illuc ptenps coeunt ead quod
 vene vacue sine concaue qz reacoie e
 neruosa et pcedit ad spondilia et deinde
 ad anchas et ibi sub mextit no appntes
 deinde manifestant extense super anchas
 et de inde pcedit ad vesicam et mgi
 in mastulis ad mites aut in mulicibus
 Nulla aut oio vena venit ad mite ex
 vena maiori ab ea os q e ortij venit
 ad eam multa sba pntedetes in situ et
 ptibus mias a vena aut maiore et
 ab ortij diuidit alie vene q veniut
 ad ptem testauloz et sunt vacue sine
 concaue magne et de inde puenit ad

ad copas et circa et deinde ad pedes et
ad digitos pedis alie uero ab eisd' sepa-
te transeunt pinguina et procedunt etant
sibi ad partem corporis qm una pcedit a
sinistro ad dextrum et alia egiuso ad exteroi
sinistru et ista applicant descendentes cu
alijs quos pduximus an genua Sic igit m
qui declarauit disparitatem venarum quo ad si-
gnem et suas extensiones et exitus et
ramificationes in ambu membris corporis. Et hys
sunt radices sue pncipia venarum rai-
alibus ead de quibus nulla forma men-
tio quorū em e una pncipalis et quid ve-
narum et ad unū aptet q ead unū pnci-
piū sit q pncipatur aliqū quuocū pnci-
patur ab eis et non addem sed adduisa
pncipue tamē diximus hic venas magnas
aquibus alie sepant alie em uene pnci-
pue diuersifican pnciū quod ead membra diuersi-
ficant in figura eo q nō omnia membra sunt
similia membris aialibus Non autē satis
manifestat quod diximus nisi in corpibus
magnis multa sanguis multo uene in tu-
mescunt et uidei possunt in pncipue uero
et pauci sanguis magis latent aut pnci-
pue qz pnci sunt create et calor nō
aperit tantu uitates corp aut ead latent
ppter pinguēdine uicentē que coaspo
sanguine genatur et obturat poros ue-
narū data q artitudine late in corpū. Et
hys em duabz latent causas. Et hys pnci
e in canalibus qm canales aliqū latent q
licet parse sunt uie subtiles camalidū
emnat super eas lucid et hys et opit eos
ita q latent et sic latent uie uenarū
in pinguibus Aliqū ead latent ex suū
uitate qz camales sue similes qz hinc et
diuisibilibus et ideo effugit. uisū et sic
uie latent uenarū in pncipue corpū parū
sanguis uena uero maior aptet in membris
corpūbus aialibus sue magis magnos suū
pnciū dūmo cor. corpū et uisibile qsta igit
e sententia aap' de uenis quā nos fidelit
qntū potius eluadimus ut melius uideam
ca q mgnū agalieno obiciunt

**Cap' 3m et e digressio declarans ca q
obicit galienū contra p'dicta ab aap' lo**

J Aliam sententia in multis
ad huc q hic dicta sunt q
triant quorū quidem pnciū
e q nullū amū uendit dicit
de eisdem sbe in arterijs eo q arterie
comparat e ex duriori subd' p uene quiete
sicut patet ex hys q dicta sūt in pmo libro
Ad huc autē qm arterie omnes pter amā p-
lam q uenalis arteria uocat et amedio
forame cordis ad pulmone mittit. Com-
parat ex duribus tūc grossis uene a
copina amplius aut multa nulla omis ue-
nam dicit dicit pulsantem ad extero uent-
culo cordis ad pulmone mittit sed a sinist' p-
uam quidem quā arterij uocant tūc unū
ramū in uentū cordis reflexam dicit
uene usq ad dextrū uentriculū et ibi ra-
mificat sed tamē ortū e a sinistro et hys
signū obit e q pulsus magis uiget
in sinistra parte corpū q in dextera dicit
stiles dicit maiorem non uocari arterij s
minorem et maiorem quidem ortū ad d-
minorem autē que e arterij amedio nec
aliquid uidet dicit ortū a sinistro Ad huc
aut galienū adeo certū etat uenas ortū
ab epate uenas m' qetas nō pulsantes
q ead ex h' uadū possunt pncipia cui-
dam que custode altū quidā uocant q
occultata fide hoc demonstraret et de-
mānt per anaxagorā aap' aut nullū
dō uendit dicit ab epate ortū sed omnes
ad extero uentriculo cordis. Notēs ead
anaxagorā sic galienus adhibuit eo q
constat unū pncipalū membra e. Spar-
nō aut h' pncipalitatē h' m' ead
alioz uie unū saltem ad corpū pncipue o-
pam sicut patet per ea q in libro pmo
dicta sunt et constat q nō e opam m' s
sanguis. Cum igit uene sint uie sang-
nis aptet q oiant a sanguinis fonte
qui e epas Ad huc aut m' m' et ex
tensio uenarū in talibus e ad similes
corpū que sunt defertur in planis qua
aliter non eēt omnis ordo nō ut dicit
galienus pncipia aut corpū q succū p-
tant in planis sicut ex parte illa in qua
succus tractū pmo inuenit hoc e in tra-
ctū q sicut e in uenis oportet ut dicit
galienus q oiant ex parte q pnciū m' t

de succosa separto hudo mitemetali Est
 aut h epar et no cor. Quia igit ab epar
 te amplius aut super no e pnapud radiad
 sed eo multae radices collee pducunt sapite
 qui postea ramos dispargit. Vene aut
 capillares radices hnt per totid epar et
 no per totid cor et in gulo sinuata epar
 ille colligit mona vena q ventre hnt
 vocat q nec ipa tota ad cor extendit
 sed vna pars eius. Cum igit anteq ad
 cor veniat diuidat oportet q ramus
 eius sit in corde et super epar et
 radices in epar et fundo. Origine igit du
 at dicit ab epar et no a corde aquo no
 radicat licet ramulos quosdam heat in
 basi cordis in parte dextra et radices
 haberet in epar tunc pnapud implanta
 no est pnapud in uenis et sic ortus ve
 naru est contrarius ortu plantaru et
 est aial in suis vns nutrimenta i mersa
 ut dicit galienus qui suad aramis ducit
 in sapite et asupta in radice adhuc aut
 superfluitas omis quibus emittat sut
 circa epar et no circa cor ibi em separtu
 aquosa s superfluitas p emulgentes ibi
 caa spuma mersa separt in hystm fell
 ibi caa grossa trestreitas ad splene dicit
 et nulla istoy receptaculo e in arcuati
 cordis i sanguis gnatu in epar et no i
 corde. An aut vne non sint nisi sangms
 videbit ex hoc maucalulie concludi q
 vne orit ex epar et non ex corde. q
 signu e q caa sanguis colorem habet
 epar et non cordis. Non em cor dat
 ruborem sangm cu habundat spu qui ex
 maiori parte acrens e sed potius clares
 ppter quod caa sangs martia turrens
 e clarissim sed potius cor rubet sex san
 gms mitemetali sed potius dat sibi colorem
 rubru igit videt q pnapud ipm et
 vns suas que sint vne h igit et plic
 visu ostendit et per tot obiat galien
 Capitulu qtu et e digressio delectate
 de hucam aucceme si inducta qdicit

a
 Ad huc aut auccena dicit
 meo suo libro aialud ubi
 hanc q diximus sapiam
 ap p tractat q mgt

omnis sic em vocat consuevit aplem
 pmatu e q pnapud vchazo pulsatalud
 e cor et n et no pulsatalud media aut ob
 ta pores q posteriores opmati sut q pnapud
 vchazo no pulsatalud e epar media at
 in sya calud tam in cohibendo meditas
 melis mebroz q facere no possent nisi
 starent suas origines et naturas quid est
 in anastoma sut ex antiquo valde exor
 tata. Sicut aut q traditio e inter eos de
 origine neruoz qm medicos vniuersas de
 neruoz orit acerebro neruoz et aples de
 eos orit acerde. Vna aut pmi mgt indu
 cens cu ad hoc e q ape ponit cor et pna
 om vntud istoy vntud acerde dicit pna
 pna. Nos aut et si credamus ad aples
 vntud orit acerde tamen nos nobis no
 e pmo nisi de vlla vena q e mter epar
 et cordis dextra ventrid q e ab aples ma
 ior vocata amedice aut vocat vena ven
 trem hnt que quide pmi medicos nascit
 a supmo epar et ramificat et eius ang
 rang puenit ad dextra eius ventrid
 et ibi inat cor velud qd dicitur a
 sub cordis. In tunc apes dicit hanc ce
 ptem cordis in epar aut pmi medicos
 sint radices istud vne ramificat q
 a sub epar et vident ramificat aut
 i ipa epar et p apam trahit sanguis
 dicitur q nerui sut grossiores et mol
 liores apit cerebrum et apit cor duriores
 et minores et hoc e signu q acerebro
 et no acerde ramificat. Sed nob vide
 consentiend e mgt pmo q no e mrens
 dicit q cerebrum et epar transmitat ad
 cor ea mquibz apant. Ita q sint apaces
 eoz q suentid et cordis apacio sit pna
 cipalis neq e mrens dicit q vne orit
 acerde et nerui simlit neq valet ratio
 q ideo orit acerebro q grossiores sunt
 apit cerebrum et in stancia e vns q
 nerui obia grossiores p apit aculid q
 apit cerebrum et tunc media no dicit a
 rlii ab oculis sed acerebro potius. Epar igit
 hoc quad fugit p mparat desipat in p
 ma parte sui transmitat ad cor et ibi q
 pleat sub medio thalamo ut dicit apes
 in somno et cogilia et mlibo de mitemeto

et similiter facit cerebrum sicut dicitur quod
est e motu naturali quod iam plus dicitur de materia
mento illi parva vniq; cuiusq; membri ubi
intendit formam aliquid subant et ita facit ner-
uo obtusum apud oculum quod intendit in ipso for-
mare oculum et similiter facit nervus et ve-
nis ex tenuis admixtam quod intendit for-
mare secundum tunc enim ingrossant in mixta
Et ideo hoc signum quod medici asserunt omnia
et fallax et incerta Similiter autem et in ar-
bore in qua videmus ad oculum quod stipes et
rami maiores frequenter hinc grossiores sunt
quod habent radicem quod autem dicitur de nervis
mollitas apud cerebrum et duritia apud cor
omnino nihil persuadet quod nos possumus
dicere quod virtus formativa non facit cerebrum
et medullam cerebri nisi ex mollitate nervorum
et non ex nervis mollificat ex cerebri me-
dulla Sed enim virtus formativa intendit pro-
ducere cerebrum medullam ex corde primo e-
mittit nervos et in suis extremitatibus
eosdem molles facit et producit ex humido
corpore cerebri tunc autem instantia corporum
rami in arbore quanto plus elongantur
a radice sunt molliores et flexibiliores
et tunc nihil est omnino quod dicitur quod ad aliquid
oritur ex humido quod eo sit secius et du-
rius quo sunt magis elongantur ab ipso a
quo oritur videmus enim corallum nasci ex
humido maris ut in ipso modo est durissimum
Et ut in summo dicitur nervus est malum
parte secius et durum et malum parte humidum
et mollem non probat cum oriri a secio nec
cum ab humido nisi plus daretur quod principium
formans ista natura est vniuersum solum opus
Sed non est ita quod omnino est autem quod virtus
formativa format omnia quod sunt incorporea
et hoc non operatur vniuersum sed multa nec o-
peratur per vniuersum sed per multa et ideo vniuersum
et idem quod opus indurat et mollificat
induisit partibus secundum exigentiam illorum que
ab ipso opere producit intendit Si autem obia-
antur forte media nervos quidem amicos
a cerebro descendit et quosdam finem ad
cor venis hoc non est certum signum quod a
cerebro oriuntur quod possumus dicere quod ner-
uus qui est inter cor et cerebrum est sit
stipes nervorum Et illi qui a cerebro ve-
niunt sunt sicut rami reflexi versus

sui originem Et si dicant quod huius sit
non est malum opibus nature quod in plantis
rami porriguntur procedentes a radice et
non reflectuntur ad ipsam dicantur hoc non
generaliter est vniuersum quod sepe fit in plantis
quod rami versus radicem reflectunt et ita
dicuntur nervos quidem oriri a corde et ex-
tendi ad cerebrum et tunc ipsam multiplicat
et tunc multiplicat nervos versus cor
reflecti ad ipsam enim hoc sunt opera virtutis
naturalis ac centralis ac animalis in eo operans
formativa sapientis vniuersum quod secundum quod
virtutis naturalis ac centralis ac animalis in eo
operans Similiter autem dicantur ad id quod
dicitur de vena quod est inter cor et epa h
enim est mollior ex parte epas et durior
ex parte cordis propter quod dicitur eam
oriri ab epate et indurari ut in cor pas-
sit penetrare et ferre sibi incrementum
Et iste sermo est videndus quod secundum hoc op-
teret quod cor maxima tractat quidem primo
est perfectum in suo esse et forma ex aqua
substantia quod non mittit ab epate et per ea
missus ei fuisset ramus vena quod venit
agibbo epate et penetraret violentus
per subantem eius et hoc posset facere quod
nulla extremitate est durus qua attingit
ipsum et hoc est valde ridiculum a-
put hanc sententiam naturalis propter quod mi-
to melius et rationabilius dicitur ad magis
primo quod ista vena oritur a corde et virtus
formativa facit eam duram in cor ut du-
ritia forame et ventulid retinet ap-
pertid qui est versus epa malia autem ex
extremitate facit eam mollem ut magis
obediens divisioni et ramificationi propter
quod eadem eam dicitur per quod nervus factus est
durus ex parte cordis et molles ex parte
cerebri nec dicitur nervum nasci ex ipso cor-
dis substantia sed potius ex quadam sub-
stantia quod est adiuncta in corde nec oportet
quod omne quod nascitur ex aliquo nascatur ex sub-
stantia quod ventera et glandula nascitur
a carne in carne non ex substantia carnis sed
ex substantia collata et adiuncta in ipso vena
autem nascitur ex amantia adiuncta in corde
et occulta et virtutis nervus videlicet
et vena quo plus elongantur a corde eo

plus mollificantur q̄ alie applicat non
 possent bñ ad mebra mollia q̄ sūt ce-
 rebrū ad quod applicat nervus et par-
 ad quod applicat vena Si aut res ita se
 h̄t tūc nō s̄z om̄ d̄yisse galienū q̄
 posuit p̄gnū contra custodem alius q̄
 daret ei multū aurū si p̄baret q̄ nervi
 et vene quiete oriunt̄ a corde Deinde a
 ingū p̄m̄ p̄babim̄ supponēdo q̄ vna q̄d
 s̄dm̄ se est vna virtus aq̄ fluit om̄es
 virtutes mebroz Quid em̄ ip̄d sit organi-
 ca appetit vna eē mebrū in quo sita s̄c̄s
 om̄es affluat ad se virtutes Et sicut ip̄d e
 p̄ncipiū virtutū ita n̄t̄io est illud mebrū
 p̄ncipiū organoz Constat aut̄ aīaz p̄d
 actu vite et p̄tate eē in corde oportet
 igit̄ cor eē p̄ncipiū om̄ nervoz et ve-
 narū per quas aīa in mebro p̄ficiat op̄es
 suas licet aut̄ sicut dixim̄ refelle pos-
 sum̄ dicta medicoz et p̄baē dictū ingri-
 p̄m̄ Tamē ead̄ aliis mod̄z quo p̄t̄e
 dictū ap̄ q̄ videlicet dicit̄ q̄ v̄ta formata
 ingeniātiōe et in mat̄ia p̄m̄atis et tūc
 sicut dicit̄ in p̄p̄tibus ex subtiliori et
 meliori facit cor ex residuo mat̄ie simul
 quidem nō successivē facit alia mebramo-
 bilia et non facit cerebrū et postea ex
 ip̄o producit nervos sed simul ex corde
 dūat mat̄iam cerebri et nervi distētes
 inter vna et alia v̄ta v̄stosorem s̄m̄et
 nervū et h̄uidiorem et molliorem in ce-
 rebrū Et sic formato cerebro mittit ad
 ip̄m̄ p̄ nervū virtutem aīalem in cerebro
 op̄antem quo quidem itēz postea nō ip̄e
 sed ordine nature dūat ex substantia q̄
 sita cerebri eē organa nervoz sensibilia
 et motuoz q̄ in cerebro accipiūt virtutes
 aliter op̄antes Sicut aut̄ dicit̄ cor de s̄o
 mato ip̄m̄ p̄ducit et s̄m̄at̄e par p̄ sanḡēz
 qui eē in art̄ia ab ip̄o corde exente et sit
 ad ip̄o op̄ari venā ex p̄tibus mat̄ie p̄-
 m̄at̄e durioribus et tūc s̄m̄ata sūt h̄c̄t
 in fluit eis v̄ta cordis virtutem n̄alez
 tūc p̄t̄bz suis q̄ sūt digestiva et attrac-
 tiva et cetera q̄ alibi nūāim̄ q̄ virtutes p̄-
 indigent in s̄m̄atis organo dat̄ur ei
 a corde virtus q̄ p̄ducit ex se venas a-
 lias qua subtilis in s̄ma et sup̄us a-

gibus ab epate ramificant Et h̄o mō di-
 cendo semper p̄m̄ p̄ncipiū virtutū et
 mebroz nervoz venaz et art̄iarū est
 cor virtutū et mat̄ialit̄ originas om̄ia
 et tamē p̄m̄a ramificatio nervoz est
 a cerebro et p̄m̄a ramificatio venaz
 e ab epate et tūc magis h̄vemens est
 quide dictū ingri p̄m̄ q̄ galienū licet
 v̄t̄ūz possit aliq̄ p̄m̄ta distinguedo
 i p̄ncipali v̄ta Et dicit̄ ap̄t̄e in loq̄
 de p̄mo p̄ncipio venaz et nervoz Galienū
 aut̄ de p̄ximo p̄ncipio v̄t̄ūz ap̄t̄e Et
 ista e s̄m̄a auct̄e de ista contradic̄tōe
 q̄ valde confusa et obscura e in libro suo
 anobis aut̄ fidelit̄ est exposita et ordinata
 Capitula quatuor et e digressio declarans de
 locō et q̄t̄adit̄e auct̄oz de om̄ibus
 p̄ductis ut ...

Ante aut̄ determinatōz a
 uerroz n̄q̄q̄ in toto ap̄t̄e
 in quodam libro suo q̄ de di-
 sposibis cordis q̄ posuit et
 sua dicta sūt talia dicit̄ ei
 q̄ in corde e virtus vitalis sive nutritiva et
 p̄ns et venaz et nervoz origo q̄s in
 homo et cod̄ eē calor agens et sanguis
 patiens et vene illius actionis et pass-
 om̄s cent̄ vite et fundamentū et cor om̄
 illoz eē origo op̄atōm̄ et h̄ e s̄m̄at̄e
 in multis locis libroz suoz Alij aut̄ con-
 dixerūt h̄uc sententia dicit̄es Adhuc
 exigi duo mebra Et alij dixerūt q̄ adhuc
 plura exigentur mebra quā duo d̄p̄t̄
 aut̄ voluit p̄ncipiū nutritivū eē a corde
 et ab eod̄ eē p̄ncipiū crem̄ti p̄ totū corp̄
 Galienū aut̄ dicit̄ p̄ncipiū p̄ns et ar-
 t̄iarū eē cor Ep̄at̄ aut̄ eē p̄ncipiū venaz
 et sanguis Aristoteles aut̄ om̄ horū p̄-
 t̄ip̄ū dicit̄ eē cor Causa aut̄ dicit̄ e q̄
 non in v̄em̄ mat̄iali v̄tra tū quo quirit̄
 tū planta m̄i p̄ns et motū q̄ duo
 s̄m̄ galienū a cerebro oriūt̄ sicut et p̄-
 t̄ip̄ū digestiōis dicit̄ eē ab epate Et si
 om̄ dicit̄ galienū tūc videt̄ q̄ nō eē
 mebrū p̄ncipale tū nullū p̄ncipalū virtutū
 et op̄atōm̄ v̄m̄salit̄ ad corp̄ p̄tinentiū
 eē cor p̄ncipiū Si aut̄ quis dicit̄ q̄ ip̄m̄
 e p̄ns p̄ncipiū et pulsus tūc e mebrū
 p̄ncipalū inter cetera hanc virtutem

vleim et opacum ad totum corpus p[er]tinet
no[n] p[ro]hibet q[uo]d om[n]ia m[em]bra q[ui]erit
at corde in spu et pulsu et hoc no[n] e[st] v[er]u[m] no[n]
e[st] aliquid m[em]brum p[ri]ncipale m[er]o q[uo]d h[ab]et v[er]u[m]
p[ri]ncipalem vniuersaliter toti corpi q[ui]erit Si
aut[em] dicit q[uo]d can[is] h[ab]eat v[er]u[m] aliq[ui]d alia adicit
q[uo]d forte sit v[er]u[m] q[uo]d in fluit toti corpi hoc
nichil aliud e[st] q[uo]d v[er]u[m] e[st] p[ro]m aliq[ui]d opacum v[er]u[m]
in animalibus et plantis et ille p[er] m[er]u[m] et
aug[er]e et mou[er]e et senare Et nulla ista p[er]tinet
dicit galienus p[ri]ncipat[ur] m[er]o corde Quod aut[em]
dicitur v[er]u[m] in se abstracta ab om[n]ibus istis
p[er]tinentibus v[er]u[m] fluere acorde vniuersimod
e[st] q[uo]d hoc v[er]u[m] e[st] i[n] a[n]i[m]a et no[n] fluit ab aliq[ui]o
m[em]brum oportet igit[ur] aliq[ui]d v[er]u[m] e[st] q[uo]d
fluit acorde determinat[ur] m[er]o a[n]i[m]a et p[er]
te q[ui]erit et querat q[uo]d sit illa p[er]tinet dicit
quas galienus ab aliis m[em]bris et no[n] acorde
dicit p[ri]ncipat[ur] Si aut[em] dicit quis q[uo]d m[er]o
die s[ed] s[un]t t[ri]plura fila loco t[ri]plura vil
lozo h[ab]et e[st] m[er]o fila extensa in longu[m] p[er] que
trahit et habet fila extensa in latu[m] q[uo]d
que expellit et h[ab]et fila circa se g[er]u[m]a[n]a
p[er] que g[er]u[m]a[n]a p[er]f[er]at motu[m] et horu[m]
motu[m] e[st] p[ri]ncipud hoc iteru[m] fare no[n] p[er]
q[uo]d stomachu[m] et ead[em] ep[er] h[ab]et om[n]es hos
motus p[er] villos aut p[er] fila Non ergo cor
e[st] vniuersale p[ri]ncipud horu[m] motu[m] m[er]o
corpore et sic no[n] e[st] m[em]brum p[ri]ncipale
oportet igit[ur] q[uo]d h[ab]et alioz duoz gre
de q[uo]d aut cor non sit m[em]brum p[ri]ncipale
aut sit p[ri]ncipale sit p[ri]ncipud nutrim[en]ti
et maxime et motus et sensu p[er]tinet pa
tebit in sequentibus Et hoc e[st] contigit
q[uo]d aliud e[st] pulsus m[er]o dormiente qui q[ui]erit
e[st] calore digestiuo cordis Et aliud e[st] mou
gilantia q[ui] calor idem ad ext[er]ius expan
dit et multiplicat Et aliud e[st] inquietudo
qui calor respicit in h[um]ido stante d[icit] ad
duabus r[ati]onibus ostendit om[n]i horu[m] cor
pore p[ri]ncipud Quatuor p[ri]ncipia p[er]tinet q[ui]m q[uo]d
e[st] caloris p[ri]ncipud e[st] p[ri]ncipud digestiuo
et nutrim[en]ti q[uo]d fuit p[er] calorem et p[ri]ncipud
venaz q[uo]d nutrim[en]ti deferunt Cor aut[em]
e[st] caloris totius p[ri]ncipud nos p[ro]babim[us]
in sequentibus libris istoz et in isto code
libro alia aut[em] v[er]u[m] e[st] q[ui]m hoc e[st] p[ri]ncipud
venaz ad quod nulla vena aliud e[st] ducta

vadit et aquo om[n]es vene p[er]tendit nul
lu aut[em] aliud m[em]brum tale e[st] in corpore aliis
p[er]tinet cor oportet igit[ur] ip[s]u[m] venaz
e[st] p[ri]ncipud Galienus aut[em] gressit q[uo]d nulla
vena venit ad cor nisi illa q[uo]d m[er]o media
extendit inter cor et ep[er] In nervis
aut[em] no[n] intelligit galienus qualis aliq[ui]d
e[st] p[ri]ncipud mediatu[m] p[er]tinet cor nervoz
licet mediate hoc e[st] m[er]o no[n] intelligit
ostendit causa dicit q[uo]d assignat dicens
terribu[m] e[st] p[ri]ncipud nervoz ideo q[uo]d q[uo]d
terminat in ip[s]is ad hoc aut[em] ap[er]t[ur] dicit
q[uo]d om[n]e q[uo]d nascit[ur] e[st] ab aliq[ui]o dicit
h[ab]et similitudine essentia[m] in illo et hoc q[uo]d
redit galienus Et m[er]o ap[er]t[ur] q[uo]d ep[er]
e[st] m[er]o carnosu[m] no[n] p[er]tinet p[ri]ncipud ve
naz q[uo]d in illo no[n] s[un]t carnosu[m] dicitena ad
dat instanciam v[er]u[m] in hoc q[uo]d corallu[m]
e[st] arbor durissima in modis lapidis nas
cit[ur] e[st] m[er]o in terra molli Ego aut[em] dico
q[uo]d licet v[er]u[m] contradicat in hoc tam
ap[er]t[ur] q[uo]d galienus cogit[ur] in g[er]e dicit v[er]u[m]
m[er]o illi g[er]e dicit oportet e[st] q[uo]d ra
mus t[er]rens[is] ex radice ap[er]t[ur] in illa
na radice p[er] q[uo]d crescit ex ip[s]a Et si
e[st] m[er]o ex radice g[er]et[ur] ramu[m] et forte
ex v[er]u[m]te ex pulsua in ead[em] radice ge
nerat[ur] aliq[ui]d sup[er]fluitas similis verruce
aut glandule q[uo]d sit sup[er]fluitas sup[er]fluita
et no[n] ap[er]t[ur] e[st] aliq[ui]d de arboris na
et ideo nec e[st] de nata radice t[er]re p[er]
certo malia v[er]u[m] dicit ramus g[er]ari ex
radice et malia v[er]u[m] dicit sup[er]fluitas
illa generat[ur] ex radice et p[er]tinet m[er]o
et p[er]tinet efficiens ad hoc aut[em] malia v[er]u[m]
dicit ramu[m] g[er]ari ex radice et v[er]u[m] alia
v[er]u[m] dicit arbor g[er]ari ex v[er]u[m] Et ideo
ead[em] alit[er] generant[ur] vene ex radice
venaz et alit[er] corallu[m] ex terra molli p[er]
bat aut[em] ap[er]t[ur] in m[er]o v[er]u[m] quodq[ue] ge
nerat[ur] ex g[er]e m[er]o maior aut[em] ap[er]t[ur] s[ed]
cordis q[uo]d fillopa e[st] ad venaz s[ed] q[uo]d ep[er]
tis q[uo]d e[st] caro mollis et ideo dicit ap[er]t[ur] q[uo]d
cor e[st] p[ri]ncipud venaz quetaz et pul
satilud Et p[er]tinet hoc m[er]o v[er]u[m] id
de quo adeo certus erat galienus q[uo]d voluit
ponere m[er]o aut[em] h[ab]et e[st] q[uo]d p[er] ana

thomā voluit probare quia vena et
 nervus q̄ repūit in latere cordis nō ori-
 rent a corde dicit autē suū dicti adhuc aspi-
 nat aliā rōm et h̄c q̄ cor ē in medio
 mēbrorū p̄ncipalidū sicut rex in regno q̄ d̄
 quod ē p̄ncipud equalis h̄c distare a suis
 extremis Galienus tamē q̄ videbat q̄
 anathōmia mēbrabant anathōmiā venarū
 ab epate dicit venas nō pulsantes ori-
 ab epate et stant illud per duas rōnes
 quā p̄ma ē h̄c q̄ vena q̄ ē inter cor
 et epas oculo videt̄ cō ramū vena iā
 diuisa agibbo epas d̄mis aut ramū na-
 scit̄ ab alio m̄lōi se et p̄ci rursū ē ramū
 manus aut illud ē quod collectid ē cora-
 mis diuidentibus ip̄m et hoc ē mēpate
 et nō mēcorde ī stipes illius ramū ē mē-
 pate subsistit aut sunt radices igit̄ ra-
 dyo venarū ē mēpate Et sic p̄ q̄m ve-
 ne oriūt ab epate Et si dicent q̄ oriūt
 a corde ad portet̄ aīal et h̄cōz ē in
 dyposiōe venarū arborē imm̄pō cuius stipes
 et radix ex ramo oriunt̄ Et hoc est
 contrariū v̄tuti plantarū in vegetabilibz
 in qua aīalia ad plantas gerant̄ Adur-
 aut dico ego q̄ anathōmia sequit̄ di-
 uisionem ideo incipit ab epate et p̄nt
 epas p̄ncipud ē diuisiōis venarū sed
 tamē nō ē p̄mō mēcorē p̄ncipū nec finali-
 t̄ r̄sue v̄ne m̄tilibus et ramū m̄plabz
 v̄ne em̄ ostendūt̄ recte et reflexe et
 gerant̄ m̄rcant̄ et hoc fit in ramis pl̄d
 t̄ap Et adhuc si daret̄ q̄ cēt̄ sic et cō-
 mētid venarū et plantarū nō valēt q̄d
 dicit q̄ nos videmz m̄plantis quibusd̄
 quod inueniūt̄ ramuli valde tortuosz
 sicut in cucurbit̄ et vitē Et ramū aliq̄n
 inueniūt̄ grossior radice in quibusd̄ pl̄a-
 tis q̄ videlicet p̄s agri q̄ tangit̄ in
 m̄d forte subtilius et facilius m̄strat
 m̄tinentid et forte ramus rarioris
 ē substantiē quod radix et tūc accipit
 ramū cōtra q̄nitate radice h̄c autē p̄
 sensibiliū fecit̄ in p̄mā d̄ contradicid̄ ga-
 lienū est quod videmz in grano ordi
 quod fit iacit̄ in terrā emittit̄ a se p̄mō
 ramulidū aquo p̄git̄ p̄na radix et t̄c-
 pit̄ q̄ hoc tamē calami magna et

spira multo minor quā radix Nō autē
 tantū m̄hor q̄ v̄ne oriunt̄ a corde con-
 dicit galienus asp̄ sed etiā m̄hor q̄ oriunt̄
 ad ext̄os cordis venarū Nam quiddam
 haec ut dicit nō h̄nt̄ dist̄ncōz mēcorde sed
 hoc similitud̄ ē q̄ aristoteles intendit q̄ a
 corde oriūt̄ et ad ext̄os oriūt̄ quos dist̄ncō
 aliq̄n nō app̄cat Et em̄ m̄corē nā sequit̄
 q̄ p̄pter p̄m̄tatem effugit̄ sicut Pedet̄m
 aut ad p̄barōm qua v̄nt̄ asp̄ demost̄ndoz q̄
 sanguis ḡn̄atur mēcorde hoc em̄ ē p̄plex
 v̄na quidē q̄m v̄bi ē v̄tus abalis v̄bi q̄
 ḡn̄atio ab aliā v̄nā mēbrorū mēcorde
 aut est v̄tus abalis ut dicit asp̄ et q̄
 p̄cedentibus est p̄batid igit̄ ibidem est
 ḡn̄atio sanguis qui ē v̄nā ab aliā mēbrorū
 Sed aut hoc ē q̄m quod ē p̄ncipud ve-
 ne ē p̄ncipud sanguis sed cor est p̄ncipud
 ut constat ex p̄h̄t̄ Galienus concessit
 quidem p̄mō q̄m p̄mē p̄barōis et sic
 concedit̄ maiorem s̄d̄i p̄logism̄ et ne-
 gat̄ om̄es alias Et q̄ t̄rta p̄barōe con-
 dicit̄ que talis ē q̄m quod ē p̄ncipud
 venarū nō debet̄ nut̄ri ex v̄ne q̄
 sunt m̄pō sed potius sanguinem m̄fra re-
 ceptacula sua digestid̄ v̄ne de p̄tendū
 m̄strat̄ ad ego nō sit tale epas sed
 cor salū ē cor p̄ncipud venarū et sang-
 uinis Galienus aliā et cōm̄ in stat̄ signis
 p̄h̄ans q̄ sanguis ḡn̄atur in epate q̄m
 v̄na deputata sup̄st̄antialis sanguinis
 sicut m̄corē tu epas et nō cordis sicut dy-
 mus m̄corē dicit̄ galienū adhuc autē
 dicit q̄ nullū mēbrū in v̄ne m̄tr̄i
 ex sanguis delato ab epate hoc autē est
 p̄ncipud sanguis aquo sanguis v̄nā p̄h̄t̄
 diuatur ad m̄tinentid mēbrorū hoc autē
 sunt q̄ inueniūt̄ m̄tilibus asp̄ et galienū
 In p̄nāz aut m̄ d̄c̄are hant̄ in ductid̄
 contrarietate dicentes q̄ m̄vitate p̄ma
 p̄p̄as digestis v̄lā ab aliā qui ē sanguis est
 mēpate sicut et in stomacho p̄ma m̄p̄t̄
 digestio m̄tineti sed mēcorde ē completid̄
 digestiōis sanguis ex qua digestiōe sanḡ
 effiat̄ ab aliā mēbrorū quod ut melius vi-
 deat̄ oportet̄ s̄re q̄ inueniūt̄ pulsā-
 tibz ē m̄g de sanguine et plus de spiritu
 et ē sanguis calid̄ complete digesta

Et non impulsibus est sanguis multus
et non spiritus vel valde paucus et sanguis
crudus et indigestus et in extensione ve-
narum pulsans egreditur non pulsante et ex
virtute cordis que est impulsiva sanguis qui
est in quatuor recipiat complexionem digonem et
hoc iam concessit Galienus propter quod per
quod principium digonem in toto corpore et virtus
cordis et per quod vena que est inter cor et
epa principium a corde et non ab epate
quod quod est principium et perficiens sanguinem
est principium vasis sanguinis deferentis
et iste est intellectus aristotelis. Secundum autem hunc
intellectum epa accipit a corde et cor non
accipit ab epate. Avicenna autem tam aristoteli
quam Galieno contradicit in hoc quod dicit quod in
principio generatis dicitur formativa ex una
parte materie fecit cor et ex alia parte
epa et per ea quod dicitur inter eas per venas
quas fecit ex terra parte et hoc opera
facit simul et non successiva sed in eis
ordo habet et non tempus si enim sit diuisa per
membra secundum distinctionem partium materie tunc
diuersa essent operationes membrorum non in
digeret alia quod est contra aristoteli et quod
Galienus adhuc autem non videmus nam sit
operari quod sit faciat duas partes implantat
vel atilius et diuisum factas postea quod
gat quia nos sensu videmus in artibus
cor primo formati et ex illo fieri membra et
illa que diuisa sunt videmus non quod per
miser per accidens sicut vult iam diuisa
et planta per materiam hoc igitur super quod de
contradictione ista dicere valebamus et
aut quod inuenit in corde secundum aristoteli non
est in ipso nisi ut sit fundamentum motus
cordis aristoteli etiam dicit quod quedam animalia
corde habent tres ventriculos et quedam du-
os et quedam unum et illa quidem que habent
tres ideo habent ut apparet in eis san-
guis digros grossus et subtilis et medio-
cris sicut dicitur in corde anagogica et
autem habent duos habent eos propter duas partes
suorum corporum que autem habent unum sicut
frigida et grossa mutantur. Galienus autem
dicit quod nullum habet tres ventriculos in
concessit in medio duos esse foveam et
hoc ad idem redit Galienus etiam dicit quod
animal non habet pulmonem nisi habet dextram co-

dis ventriculis eo quod non indiget sang-
subtili in nutrimento pulmonis propter dicit
etiam Galienus quod omne animal habet cor magnum
supra res sui generis et timorosi. Sic enim
lillus cordis sunt ample et locus cordis
magnus et calor paucus et non potest calefa-
tere sanguis sicut accidit in animalibus quod est
quod simile est cacto quod timidissimum est
animal autem quod habet cor mediocre est
animal audax. Adhuc autem animal secundum philosophum
generis habet cor magnum et calorem multum
et animal non pingue sed macrum quod calor
magnus per amplas vias cordis egredi-
ens assimilatur superfluo aquosum quod est in
nutrimento spiritus et ideo tollit pinguedinem
materie igitur est secundum Avicennam tam con-
tra Avicennam quam contra Galienum per se per
lata

*Capitulum septimum et de digressione delectationis
opium inas delectatione aristotelis et Galieni*

Primo autem modo fundata est super
proposuimus iam in antihieronymi libris ha-
bitus probat quod anima est quod
omne quod est animalis spiritus membrorum habet in
se formam qua mouet ad membra que nu-
trit. Alia autem est quod illa forma est in ipso ge-
nerante quod quibus datur ei forma datur ei
causa quod sequitur formam illam quod sunt materia et
locus autem quibus in loco si id est in ipso de-
cra autem est quod abus antequam sit animalis
spiritus vel illi membris habet in se animalis spiritus
omni-potens quia animal habet rationem et quod
mouet ad corpus volit. Quarta autem est quod
illa forma est in tribus ab aliquo animalis ge-
nerante quod habet rationem principium formativum
ad tantum corpus. Quinta autem est quod id quod
est principium generantis et esse quod hoc est esse
principium generantis et nutrimenti eiusdem
quod per generantem et esse exiit ab ipso et
hec omnia iam probate sunt in antihieronymi li-
bris tunc ad minus omnia quod in sequentiibus pro-
loco probabimus et est quod cor est principium
generantis et esse animalis membrorum corporis igitur
igitur sit superius dicitur quod id quod datur
ab eo forma qua completa est ad animalis est
cor et illa forma facit quod naturaliter non
tractus violentus tendit ad corpus nu-
trimenti supra et subius et aliter

scdm originem gnantis tale em e gnans
 sicut dicitur sequitur aples nullo de nutim
 to Et scdm aristotelem h forma qplete di
 gomo pcedit comedio thalamo cordis
 et hoc dicit pma et pda qpo ad huc aut
 dicam q cu cor sit pncipud facture totiq
 corpus sicut dicitur et colima ppanes oz
 q dicitur qua efficit cibus completa mteu cibu
 se acorde et no ab epate qm epate m subd
 sua mcompleto mchru valde no habens
 fensu nec p mca sedes ac ppter quod p
 laur plo panendo nico aiam gaurisibile
 et pcedit illud pcutis e galieny et q cor
 e dans dautem sangni ideo e pncipud
 sangnis no quidem scdm tot colois tuba
 p ille ia mupit m mstruas et mteud
 mepate scdm pncipud cibu rax Et co
 cu tres snt digones vna quid m straso
 sepans supfluitatem pccam acbo scdm
 aut e mepate per qua pda cibu separ ab
 aquos hudo superfluo et iste due sup
 tantu depurantes massu cibu q ad q
 morificas evone que e mter cor et par
 p calidit cardis accipit digoms pafa
 tionem terrae uniuersalis Et mgar confat
 a pma qua efficit cibus vltima vltis
 p quid mchru requit m p ut appet m
 bris et hoc apphaco e determinaco ex vlt
 pma cibu ad apphaco huc mchru et
 illi Et hoc causa qua aples redarguit
 ptoz q appetitua possit mepate et
 aialem mchru et vicialem m corde q
 diuideret aiam qua aia vna omis mue
 quita opat ex corde huc aut ste q
 mtelegibus p morulo e luma et calid
 pmanis e mple plo ppter quod caa sat
 nome accipit hoc aut scdm quod pzelus
 q quibusda mchris applicat diuersas
 accipit apphaco desat aut p m m
 huc dicitur e Et hoc aut sequit nico
 q caa vone omes acorde acut et vns
 digestua q e a venis nequa q cet
 i eis m p acorde pcedent Sapienstie
 em dicitur al pncipud q idem est pncipud
 venas quod e pncipud digoms co
 plete et sangnis et deceptus e galieny
 p accidit q idem est pncipud ve
 nary scdm quida pncipud et vntute di
 gerendi q e m pncipud ra
 mostrat eius et q omis e pncipud

q ramostat tres sunt cae et vna p
 la e ad substantiae et dicitur vne dicit
 em cae ramostat snt iste vna quidem
 laci diuersitas aquo et alia huc et ad q
 deducit alimentu Alia aut e sepans p
 abmucem q snt i cibo Et q sepans fit
 epate ita sicut arapaita snt stomacho
 mtestina recipiencu supfluitat pccu ita
 arapaita p vasa epate q recipiunt calo
 res aut aquos p aut trespice aut mten
 sos Tercia aut cae diuisio massa no di
 depurate ut facilius pparet ut colet
 Et quia huc diuisio fit m epate et pparaco
 et colaco ideo maior e ramostas venary
 m epate qud m corde dicitur igitur vni ex
 corde venary vni et pncipud dicam cor no
 e simpliciter vni snt sed multax co q
 apm oportuit e pncipud taq Et em
 m pncipud caro et snt filie triplicia et snt
 pncipud et pncipud m basi cardis et fo
 ramibus eius Et p pncipud quide q
 pncipud quicquid venary et pncipud q
 vntute i formatua pcut congruit mduat
 et mollificat et duplicat et simplices
 relinquit pcut caa ad congrua pncipud vi
 te alie potencie format pncipud mchru p
 pncipud aut sue carnis e pncipud carnis
 et pncipud ramostat epate p sang
 que mgnaco mttit ad fortis ipus q pro
 audubio mlla omis huc vntute altandi
 et pparandi cibu m pncipud acorde et
 ex hoc est mchru qlibz decata m corpore
 huc vntute pncipud cibu pncipud mchru
 em pncipud ex hys q aristoteles m 2o pncipud
 pncipud demat q ante quod e m mchru per
 vna vni pncipud ab illis e m vno plo
 quod e ad om vntute mgnaco illud que pncipud
 pant Et q pncipud pncipud digoms qple
 te e vni plo et quicquid pncipud alie
 digestioms no hnt vntute m digendi m
 mgnaco causata snt ab ipis Nam ergo pat
 vntute eius quod dicitur aples et ca decepta
 galieny Nam caa m pncipud snt apus
 anaximand texing mncipentes ab eo q
 e pncipud ramostat et no ab eo quod est
 pncipud substantiae et vntute venary ve
 na em q e mter cor et epate ut dix
 imus no est ut cor mutet sed cor

mittitur convenienter completo in seipso
sed eius influente sed e quod defecit in
bme vas dicitur cordis q complet dignem
et omni em eodem mo dicam de nervoz ppi
cipis qm absq am ambiguitate q gomet
per p am supius inducet q ante q mo
eod q corpore opat potencia vitz ad h
videt eodem ad quod reduat omni pta
huius potentiaz et qualis ead et reduat
organoz ad omni eodem quod e pnapud am
cor ppat nos opertur sumq in p calus
ipius pte ppter quod nervus qui e int
cor et cerebri dicitur p audubio acorda
a filis longitudinalibus qui pnt mpo quoz
vltus formativa inducit et emollit et di
uidit et omne ptem organoz magz et
sensus quos cor opat magno sensu
fons em p me pntulicat et pmi mo
tus localis qui e in meib non p ac
dua m p ad omni motore pnt pmi qpo
pnt p pmo sententia et pmo mo
lientz in mobili et oca parte corpis q
pino pnapat motu et sensu pnt opat
pnt p p p p q m eucabulit demita
pnt mactano pnt p pnt pnt Sensus
aut pmo no e m eucabulit q pnt no sen
tit p pmo e motus mpo ad pnt no
moueat sed vtruz istoz pmo pte et
natura ostendemq in is huglibro i ce
cordi ppter quod aliud e pnapud sensu
et aliud sensu vntem detemtas et dis
tinguens et appias pnapu aut sensu
et motus e cor dypopant aut et disti
guens et detemtas sensu e organa
detatoy sensu et p pnapud utiq p
cor iam pnt e cor ce qo mto co
cludit cor ead e pnapud nervoz q
sunt pnta quibus sensu et motu p
corpus distibuit et dicitur tuc ut
pnt q aliud e pnapud e et substantie
nerui pro ut p m pnta sensu et mo
tus pnt e et aliud e pnapud ramosi
tat cap dmsio em et detmto sensu
e causa ramificat et pnapud quod dat
e et ram est cor et h pto no vidit
et discipula qui pnt est documentacia
galieno haly aut em in fama lappus
p. 206 q plus vidit vltatem et nctate

dicit errare et in errorem inducit me
dici cu ipso adeo errore mltuz p q
vltatem errorem appellat. Sicut aute
mili modernoz q pntent galieno co
q signa q induat et tunc p pntiles
et vulgares quos pnt pnt amia q indu
rit pnt ead alij ante nos ostenderit
luccema videlicet et auerroyz ut pnt
q quilibet dicit plura mebra e pnapa
lia e in aiali quoz omni no accipit ab
alio ille e defecit pntis et cogit ptes
aiaz e m eucabulit pnt dicit pto Sed
no e m eucabulit aliquis p pnta cor qui
hor fuit opmatz hys aut pnt habit fa
cile e rppondo obiectas galieno q pnt
iam omia pluta sunt dicitur em q ve
na quod dicit dicit oriri ad extro vent
culo e quoz no pulsans dmsia aut
oriri vena pulsans pnt dicit e q
tm e defecit q cor e pnapud artiaz
pnt e et pnt et pnapud aq ram
ficant Sed m eucabulit no pulsantibus no
e pnapud ramificat sed pnt em
Et dicitur q certitudo anatome non
dicit m ramificat q illis e pntiles
Non aut ostendit pnapud e et
pnt q illa no m pnt per ram accipit
dicitur in super quod no e m eucabulit pnt
plant pnt et m eucabulit no e pnt
plant q plante in suis habent ra
dices oriri similes et os h e aial m p
pnt su et to m eucabulit qnt ramose
venas pnt ex tansa ad aliud et ad me
bra vbi pnapud no e cap nec aliq
h e nctate quod dicit neq pntidms
dicitur ead vasa supfluctat e circa
epar co q ipm e pnt et calat mag
se hly et non complet pnt patet
m pntis Concedimq aut no e epar
pnt neq alia mebra e cap pntilia
pnt e cor ut p pnt dicit

Capitulum septimum de am eucabulit et dispo
nencia m q am q vltat ad cor pnt
pnapu

vlt aut pnt dicitur tempus
e ad pnt vltatam di
centes q pnt p mducta
nerui ma et dispois est

p[ro]p[ter] quod refertur Radix em[er]g[en]s nervi
 et p[ri]ncipiu[m] et et s[er]v[er]e eius e[st] ex corde
 q[ui]n in ventriculo maius ventriculo co-
 die est nervus Et creatio quod p[ro]p[ter] ve-
 me pulsantis sicut orchi[di] antiqui pul-
 sante et dicitur et similis creatio s[er]v[er]e na-
 vi eo q[uo]d v[er]itas e[st] dura et foras et hoc
 q[uo]d extema eius in quib[us] filiter adheret
 cordi no[n] s[un]t vacua sive concava Et p[ro]
 foras extense in corde sicut v[er]e quod
 filares foras ead[em] p[ar]te in ostentibus
 illis in quibus elongata a corde tangit as-
 sa sed creatio p[ro]p[ter] sua ramo p[ar]te non ef-
 ficitur quitta et gemmata in omni m[em]br[o]
 p[ro]p[ter] dicitur s[er]v[er]e p[ar]te sicut e[st] creatio
 quicquid et omniom[od]o v[er]e q[ui]n omnes ve-
 ne sensibiles appent in corpore matro a-
 portet redit ad omni unde ramificat
 Nervus aut[em] p[ar]vulus valde et maxime
 apud aeternitas et flexiones ossu[m] et ma-
 ior pars q[ue] quoniam in omni e[st] mania
 genit[ur] Et deinde p[ro]p[ter] plures h[ab]et
 nervos q[ui] quoniam vigore corp[or]is et mag[is]
 q[uo]d ex partibus p[ro]cedit ad p[ar]tem dorsi et
 g[ra]tios spatulaz ibi em[er]g[en]t plures nervi
 quoniam et h[ab]et no[n] ata app[er]t reditio
 ad p[ri]ncipiu[m] q[ui]n p[ri]ncipiu[m] ramificat no[n]
 in longe distat h[ab]et p[ri]ncipio substance ip[s]i
 et non e[st] sic invenit quicquid et pul-
 santibus Nervus aut[em] ille qui app[er]t liga-
 mentu[m] vocat no[n] p[ro]p[ter] n[on] n[on] n[on] n[on] n[on]
 nervos p[ro]p[ter] causam quod in p[ri]ncipio
 s[er]v[er]e libro dicitur q[uo]d licet orat[ur] cop[er]
 malis involu[m]entibus assa t[ame]n no[n] s[un]t
 et affigitur p[ro]p[ter] sua radice[m] et ex ter-
 mitatem sua vitam[us] ossibus ligat[ur] ita
 q[uo]d videt p[ri]ncipiu[m] ab ip[s]is et termina[m] id
 Et si omni ossu[m] sit p[ri]ncipiu[m] eius et alom
 sit aliud termina[m] Sit em[er]g[en]t ossa q[ue] quoniam
 ad invicem s[un]t ligata ad nervo ligam-
 to tali et in locis om[n]i app[er]t talis e[st]
 multitudine nervo[rum] amplius aut[em] nervo
 naliter s[un]d[er]t in longu[m] et no[n] in latu[m]
 quod nata fecit ne facile p[ro] extensio fran-
 gat quia que in latu[m] s[un]d[er]t facile fran-
 gunt sicut ostendit in eo m[em]br[o] m[em]br[o]
 et ideo extendi p[ro] multa extensione
 Adhuc aut[em] m[em]bratu[m] nervi h[ab]et h[ab]et
 e[st] viscosa coqua q[ue] g[ra]t[ur] p[ro]p[ter] mat[er]ia

et mitat ex eadem oportet aut[em] s[er]v[er]e
 que v[er]e quod p[ro] abst[er]sionem p[ro] s[er]v[er]e e-
 aru[m] it[er]u[m] quoniam sed non nervu[m] Si e[st]
 v[er]e no[n] recuperatent p[ar]tes abst[er]s[er]e
 no[n] rec[er]p[er]e[nt] t[er]o abst[er]s[er]e q[uo]d illa s[er]v[er]e
 v[er]e abst[er]sione abst[er]s[er]e non potuit
 Sed nervu[m] non rec[er]p[er]e[nt] si abst[er]s[er]e p[ro]
 ex ip[s]is et ideo no[n] remanet locus cu[m] aca-
 t[er]e Si aut[em] s[un]dat nervus in longu[m] fa-
 cile consolidat Et si fecer[et] in duo per
 latu[m] consolidat quidem sed difficult[er] eo
 q[uo]d s[er]v[er]e m[em]br[o] rec[er]p[er]e[nt] m[em]br[o] fiat ar-
 te subtili et ad labore amplius nullus
 nervus omni e[st] m[em]bratu[m] m[em]bratu[m] s[er]v[er]e
 p[ro] ossa caput s[er]v[er]e no[n] quoniam m[em]br[o] p[ro]
 s[er]v[er]e s[er]v[er]e sicut in p[ri]mo libro h[ab]et
 s[er]v[er]e dicitur e[st] Major aut[em] m[em]bratu[m]
 nervo[rum] e[st] apud manus et pedes et
 costas et g[ra]tios spatulaz et collu[m] et
 spondilia adhuc aut[em] omni a[er]a h[ab]et s[er]v[er]e
 h[ab]et nervu[m] a[er]a aut[em] no[n] h[ab]et s[er]v[er]e et
 no[n] flectens m[em]br[o] p[ro] modu[m] v[er]e
 q[ui]n caret m[em]bratu[m] et pedibus et alijs
 app[er]t floctur[is] habet nervos valde
 subtiles no[n] manifestos Et ideo nervi
 no[n] manifestant in p[ri]ncipio p[ro] illos q[ui]
 s[un]t in flectens alijs q[ui] p[ro] m[em]br[o] v[er]e
 Nervos aut[em] subtilis filo assimilato[rum]
 natura e[st] m[em]bratu[m] natura nervi et ve-
 ne Et malis nervo invenit h[ab]et h[ab]et
 aquosa alijs q[ui] similis e[st] aquositate san-
 guis et illi s[un]t contracti ex natura q[ue] q[ue]
 m[em]bratu[m] nam alijs m[em]bratu[m] et natura ve-
 naz Et similis h[ab]et nervo[rum] invenit
 modu[m] in sanguine quoniam a[er]a et no[n]
 ruglib[us] a[er]a Et ad aufer[et] a sanguine
 talis na[m] viscosa no[n] coagulat et si ve-
 manserit in ip[s]o coagulabit h[ab]et alitem
 modis filis p[ro] aquosa no[n] invenit
 in sanguine cervi neq[ue] h[ab]et p[ro]p[ter] q[uo]d
 no[n] coagulat sed m[em]bratu[m] et coagulat a-
 m[em]bratu[m] h[ab]et sicut et aliud ex terra
 et aqua g[ra]tios Sanguis aut[em] cervi
 parv[us] coagulat sicut et leporis sed no[n]
 coagulat coagulat[ur] foris sed leu[m] p[ro]
 e[st] coagulatio lactis in quod no[n] m[em]bratu[m] co-
 agulat h[ab]et igit[ur] e[st] na[m] v[er]e et nervo[rum]
 om[n]i tam grossu[m] q[uo]d g[ra]tios

Tractatus 29 39 libri aialiu de mebris
silibz alijs que no st qtmia sed qnaa i
corp Cap pmit de ossu na et dispan e
cartilagine et cormbz et unguibz et
solca et rostro

sa vero que sunt in corpibz
aialiu conspiciantur p ad
uicem et no qtmia p
nerui et uone et gaudet
corp semper e q paita copulibus ossibz
eo q in omi qtuoroe quedo ossa cu quib
dam qponit quod e os miq e muicta
solu per se maliquo mebroz qd pncipat
ossid qtuoroe Spandilia aut q sunt su
damenent omi ossid pcut in pmo libro dix
imz sunt in figura q ar millaz rotun
daz Et mclid corp e apte caput ubi
caput et os caput ad pmo pndili col
li quingit Os aut quod tranca sue testa
caput vocat no momilus aialibz pdm
vna et eand dispan e forte em e eic
exosse vno pcut meana et spente et
forte copulibus pcut in homie Et homo
h p os sinapit quod coronale vocat mte
gru et hec multa aialiu aliqz hnt p p
cu tame homie arancid p compoind eo
ossibus multas et sunt futue mpo et e quide
mclid pndiliu aparte caput ut diximus qd
sime corp e in ossa ancaud ar millo aut sub
applicant ad m uicem ita q directa sup ead e
caput ossid compago Suture aut caput
miliend sut rotunde In uia aut quingit
adradicem et pncipid vna per modid
figure tanguli et pncipue postus i ossa
laude Sutura em caput vna ossa mag
actu acudr calido et hudo aut caput
ossa femiaz hebeti calido rotunda mrotidid
pcut qn ab m sufflat vntosid hudo ia tam
mventid apput caput vna mquo sicut nlla
sio futua Ob quide caput no quide e com
poind exquatuor futuis tantid sed ex
exquarid due sunt apud auriculas super
pictes caput Et quatuor alie p q pntes
sunt supus meapite vna in longid et ama
recto q laude e simlis et ama an per
m suerid coronalis facta vna aut q rema
net est mter os coronalis et os front

Ossa aut genar contie sunt extensa eo
antiori ossis caput quod petrosid vocat
adhuc aut e os mandibule supior et i
fioris Omne aut aial mouet mandibulo
fiorem pter tchoutscam q mouet supior
et hoc dicitur e deqys que in suis et supior
habent mandibulas et more Sime et
quid pntes hntes ossa mandibularz igut
ture est laterale contra se mouent
traqz pcut m phstet diximus Et dentes quid
aialiu sunt in fion tam m ossibus genarid
q e mandibula m fion supior q ead m d
dibula m fion foratiss aut dentes quorid
aialiu erut pforat perforatone pntete
usq adradices denar ita p vident e eul
m m quibus alia substantia in fion est
ex parte radiad et forte no e ita sed p
os qtmid aptid pnture q sit ferro p
ossis concavitatem et soliditatem pcut for
mas m ossibus recapuit dentes elefant
supius et dentes cetoz in supia parte
q non e concava Ossa uero concavitatem
sue furcularz humeralid applicant per
ligamta ossibus pndiliu et coste simlis
Sed ex parte pectois sut quedo costule
q applicant caput apostrii vementibz ut
p pectus claudat ad os q an concludit
pectus Quedo sut m fiores coste q timoi
ventris dant locid q ex parte antior
ad nullid omi os applicant Nullid em
est os m ventre aialiu aliquoz ossa aut
q quacem hnt in spatulis paita p appli
cacom super ipaz ossa spatularz Et hec
sunt aduitoria et humel et postea p ossa
scalud sine braoz et duaz ractetaz
que p qagab hoc e calcaneid manz os
sa aut caput applicant p alligaz ossibz
hoc e remid vntiqz Et p illa
sue ossa curua et pedid et no e diuistas
mter ossa aialiu q hnt pntid p et pedes
m pua No em diuicem m m mollicie et
duritie et magnitudine et pntate Inp
aut m ossibz quorid aialiu e medulla
et quorid non Et quedo hnt pnt me
dulla m ossibus suis Et hec m pauca
ossibus hnt medulla pcut in leone mag
ossibus no mouent medulla m m ossibz
caput et scilud et e subtilis et pauca
ossa em leonis ex cellat m d m uia fere